

Epidemi- och pandemiplan

Remiss från Region Stockholm

Remisstid den 27 februari 2023

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Epidemi- och pandemiplanen är framtagen av Smittskydd Stockholm i samarbete med aktörer inom Region Stockholm. Planen innehåller bland annat beskrivningar avseende planering för vaccination, smittspårning, provtagning, diagnostik, kommunikation och psykologiskt stöd under en pandemi.

Enligt smittskyddslagen har regionerna ett övergripande ansvar för att vidta behövliga smittskyddsåtgärder. Regional smittskyddsläkare har det samlade ansvaret för smittskyddsarbetet inom regionens område. Kommuner och länsstyrelsen bör därför följa de rekommendationer som omnämns i planen. Planens rekommendationer kan även vara till stöd för andra aktörer.

Region Stockholm har skickat planen till staden för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till det nya förslaget till ny epidemi- och pandemiplan, men påtar att det är av stor vikt att ansvariga för den kommunala hälso- och sjukvården, inklusive socialtjänsten, får lämna synpunkter redan under framtagandet av planen.

Äldrenämnden vill lyfta vikten av att ansvariga för den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten får lämna synpunkter redan under den preliminära versionen av planen samt lyfter att man saknar avsnitt i planen om hur transporter och distributionskanaler ska säkerställas.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Det är välkommet att region Stockholm tar fram en ny epidemi- och pandemiplan baserat på lärdomarna från pandemin. Det är samtidigt välkommet att insatser föreslås för att stärka smittspårningen och testkapaciteten. Inte minst när det gäller smittspårning, och konsekvenser av lokal smittspridning, finns mycket att arbeta vidare med. Under pandemin var regionens förmåga att identifiera och verifiera smittspridning i utsatta områden i bästa fall otillräcklig och i värsta fall kontraproduktiv. Oförmågan att identifiera smittspridning i trångbudda områden innebär att staden alltför sent vidtog åtgärder. När väl smittspridning kunde verifieras så konstaterades det vara för sent att vidta skyddsåtgärder. Detta måste vara en av pandemins mest tydliga slutsatser – att det offentliga förmåga att identifiera socioekonomisk utsatthet inför sjukdomar och smittspridning måste förbättras. Planen, och framförallt regionens arbete, behöver i detta avseende förbättras. Avgörande för den förmågan är att regionen finns representerad med egen sjukvård.

I övrigt delar jag synpunkterna från äldrenämnden och stadsledningskontoret. Det är viktigt att ansvariga för den kommunala hälso- och sjukvården, inklusive socialtjänsten, får lämna synpunkter redan under framtagandet av planen och inte bara när planen är färdig. Det saknas även tydlighet om hur transporter och distributionskanaler ska säkerställas. Stadens erfarenhet är att det uppstår situationer med många misstänkt smittade personer, vilket kan leda till ett stort behov av tillgång till transporter och kanaler för distribution.

Stockholm den 22 februari 2023

Karin Wanngård

Bilaga

Remiss - Epidemi- och pandemiplan, Region Stockholm, KS 2022/1284-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) enligt följande.

Det är välkommet att Region Stockholm tar fram en epidemi- och pandemiplan. Kommunstyrelsen beslutade den 17 juni 2020 att stadens hantering av covid-19-pandemin skulle utvärderas. Utvärderingen har skett i flera steg och genomförts säkert och oberoende, bland annat av Försvarshögskolan. Stockholms stad är en stor och komplex organisation och att hantera en samhällsomfattande och långvarig kris har varit utmanande. Till följd av utvärderingar som gjorts under och efter pandemin har en översyn av stadens krisorganisation gjorts, en plan för äldreomsorgens utveckling utarbetats och åtgärder har vidtagits för att stödja både näringsliv och kultur- och idrottssektorn. Den utvärdering som gjordes av stadens pandemihantering

konstaterar att staden har lyckats hantera pandemin på ett, under förutsättningarna, fullt acceptabelt sätt. Samtidigt finns det en del brister som vi fortsatt kommer att dra lärdom av. Syftet med utvärderingen har också varit att skapa just lärande och utveckling. Därför är det anmärkningsvärt att den kommunala hälso- och sjukvården inte har varit mer involverad i framtagandet av planen, men vi hoppas att de synpunkter som framkommit i remissvaret kommer att höras av Region Stockholm. Det är av yttersta vikt att arbetet fortsätter och att resultaten från utvärderingarna kommuniceras och fortsatt utvecklas inom stadens och Regionens organisation.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Kristina Lutz (alla M) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

I Sverige ansvarar flera myndigheter och andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå gemensamt för att förebygga och hantera spridning av smittsamma sjukdomar. För att arbetet vid en epidemi, ett utbrott eller en pandemi ska fungera på ett effektivt sätt krävs en väletablerad samverkan mellan aktörer på olika nivåer.

Kommunerna är en samverkande länk mellan regionala och lokala aktörer och har ett grundansvar enligt ansvarsprincipen och närhetsprincipen. I detta ligger bland annat ett ansvar för att utarbeta planer för sina verksamheter under en epidemi/pandemi.

Länsstyrelsen har ett regionalt geografiskt områdesansvar i krishanteringssystemet, vilket bland annat innebär att vara en länk mellan lokala/regionala aktörer och den nationella nivån, ta initiativ till samverkan i länet, utveckla regionala risk- och sårbarhetsanalyser och förmedla lägesinformation till MSB vid särskild händelse.

Samverkan Stockholmsregionen (SSR) är en aktörsgemensam samverkansorganisation i Stockholms län. Organisationens aktörer kan vid behov kontakta länsstyrelsen och aktivera en samverkanskonferens där aktörer delar lägesbild samt behov av samverkansbehov och resurser. Vid smittskyddshändelser kan även smittskyddsläkaren ingå i SSR.

Regional arbetsgrupp (RAG) Vårdhygien Stockholm-Gotland ska verka för att vård och omsorg är av god hygienisk standard. Det innebär att förebygga smittspridning och förhindra vårdrelaterade infektioner. I arbetet ingår att i avsaknad av nationella vårdhygieniska riktlinjer initiera och utarbeta regionala riktlinjer och rådgivande dokument.

Lagstiftning

Vid en epidemi, ett utbrott eller en pandemi kan en mängd olika lagstiftningar, förordningar och föreskrifter vara aktuella för att begränsa smittspridningen. Vid en pandemi kan det finnas behov av ytterligare tillfällig lagstiftning, förordning och föreskrift beroende på till exempel smittväg, spridning och allvarlighetsgrad.

Information och kommunikation

Kommunikation till invånare, medarbetare inom vård- och omsorg samt media spelar en avgörande roll vid utbrott, epidemi eller pandemi för att kunna vägleda till rätt beteende och för att kunna skydda sig själv och andra mot smitta. Budskapen ska vara målgruppsanpassade och behovet av snabb och kontinuerlig kommunikation är stort i en utbrottssituation.

För att uppnå en jämlik kommunikation behövs särskilda insatser för att involvera sårbara grupper och göra rätt anpassningar av kommunikationsinsatserna, som språk, anpassning av innehåll i råd till levnadsomständigheter och hänsyn till olika kulturella aspekter. Planen pekar också på vikten att etablera fungerande kommunikationsvägar för de berörda grupperna och involvera och samverka med andra aktörer som har kontakt med dessa grupper som kommuner, civilsamhället, vårdcentraler och skolor.

Provtagning och mikrobiologisk diagnostik

För att bättre kunna hantera framtida pandemier och epidemier föreslås ett beredskapsuppdrag. Uppdraget innebär bland annat att säkerställa en viss mängd provtagningar och analyser samt att kravställa och utveckla systemstöd för dessa områden.

Smittspårning

Beroende på smittämne kan smittspårning vara ett viktigt verktyg vid enstaka fall av smittsam sjukdom, vid ett utbrott och under en pågående pandemi för att kunna minska spridningen av sjukdomen i samhället och i känsliga miljöer som till exempel vård och omsorg. I planen föreslås det finnas en storskalig beredskap för smittspårning.

Psykologiskt stöd

Det psykologiska och sociala krisstödet är en betydelsefull del av det katastrofmedicinska arbetet i samband med särskilda händelser som till exempel en epidemi eller pandemi. Krisstödet innefattar medmänskligt, psykologiskt, psykiatriskt, socialt, existentiellt och praktiskt stöd samt information och bedömning av individuella och gruppmissiga behov.

Kommunal omsorg

Större epidemier, utbrott eller pandemier kan ställa stora krav på den kommunala omsorgen och kan göra det nödvändigt med omfördelningar av resurser. Detta bör beskrivas i respektive kommuns egen krisplan.

Smittskyddsläkaren deltar i Samverkan Stockholmsregionen (SSR) vid behov och delar epidemiologisk information. Smittskydd Stockholm bidrar med råd och rekommendationer till kommunerna utifrån aktuell händelse och dess riskgrupper kopplade till händelsen.

Smittförebyggande åtgärder inom vård och omsorg

Det smittförebyggande arbetet under en epidemi eller pandemi utgår från att verksamheterna i normalläge har ett grundläggande smittförebyggande arbetssätt för att upprätthålla en god hygienisk standard enligt 5 kap. hälso- och sjukvårdslagen. Grundläggande vårdhygieniska rutiner för smittförebyggande arbete ska alltid, oavsett epidemiologiskt läge, finnas på plats i verksamheten. Förutsättningar för verksamhetens smittförebyggande arbete är att personalen har grundläggande kunskap om vårdhygieniska principer samt tillgång till ändamålsenliga lokaler och vårdhygienisk expertis. För att skydda personalen mot smitta gäller Arbetsmiljöverkets föreskrift om smittrisker (AFS 2018:4).

I Region Stockholm finns Vårdhygien Stockholm tillgänglig som vårdhygienisk expertis för verksamheter som har avtal. Vårdhygien Stockholm är avtalsfinansierat

men i en pandemisituation bör Region Stockholm överväga att omfördela resurserna för vårdhygienisk expertis.

Omhändertagande av avlidna

Omhändertagande av avlidna ingår i uppdraget som vårdgivaren har enligt hälso- och sjukvårdslagen. Vid en epidemi, ett utbrott eller en pandemi kan omhändertagande av avlidna behöva anpassas utifrån aktuellt smittämne, vilket gäller även vid dödsfall utanför vården.

Varuförsörjning inom kommunal omsorg

Kommunen som huvudman bör säkerställa tillgång till skyddsutrustning och nödvändiga förbrukningsartiklar för de egna omsorgsverksamheterna. Detta bör finnas beskrivet i kommunernas beredskapsplaner.

Uppföljning, utvärdering och dokumentation

Uppföljning, utvärdering och dokumentation bör ske kontinuerligt. Efter händelsen bör en sammanfattning göras. Tidigt i förloppet bör en plan för kontinuerlig uppföljning, utvärdering och dokumentation upprättas. Samtliga aktörer bör ta fram egna rutiner och mallar för uppföljning, utvärdering och dokumentation.

Remissammanställningen

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 februari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Staden bedriver sin verksamhet som i huvudsak är berörd av det aktuella ärendet med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.3 Stockholms stad ska ge stöd och omsorg där behoven är som störst och 1.4 Stockholm ska vara en bra stad att åldras i - med god omsorg och stor trygghet.

Stadsledningskontoret ställer sig i huvudsak positiv till det nya förslaget till ny epidemi- och pandemiplan. De avsnitt som rör vård- och omsorg kring såväl smittförebyggande åtgärder som varuförsörjning är relevanta frågor som staden arbetar aktivt med, intensifierat bland annat utifrån erfarenheter från pandemin. Stadsledningskontoret vill dock påtala att det är av stor vikt att ansvariga för den kommunala hälso- och sjukvården, inklusive socialtjänsten, får lämna synpunkter redan under framtagandet av planen och inte bara när planen är färdig. Genom ett sådant förfarande går det att säkerställa de nödvändiga samverkansstrukturerna som behövs kring sårbara målgrupper.

Stadsledningskontoret vill, precis som äldrenämnden, framhålla att det saknas avsnitt om hur transporter och distributionskanaler ska säkerställas. Stadens erfarenhet är att

det uppstår situationer med många misstänkt smittade personer, vilket kan leda till ett stort behov av tillgång till transporter och kanaler för distribution.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen Epidemi- och pandemiplan, Region Stockholm anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 31 januari 2023 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 december 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen vill lyfta vikten av att ansvariga för den kommunala hälso- och sjukvården och socialtjänsten får lämna synpunkter redan under den preliminära versionen av planen. Detta för att säkerställa samverkansstrukturer kring sårbara grupper inom vård och omsorg vid en epidemi eller pandemi.

Förvaltningen vill även lyfta att man saknar avsnitt i planen om hur transporter och distributionskanaler ska säkerställas. Under en pandemi kan det uppstå situationer med många misstänkt smittade personer vilket kan leda till behov av ökad tillgång av transporter och distributionskanaler.

I Region Stockholm finns Vårdhygien Stockholm tillgänglig som vårdhygienisk expertis för verksamheter som har avtal. Förvaltningen ser också behov av att verksamheter som hemtjänst, socialpsykiatri och LSS-boende får möjlighet att teckna avtal med Vårdhygien Stockholm. Dessa verksamheter behöver ha möjligheten att få stöd i sitt grundläggande smittförebyggande arbete för att upprätthålla en god hygienisk standard.